

L'home que tot ho veia

Deborah Levy

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau

Narratives

«Una obra de filosofia i art... Amb cada nova novel·la finalista del premi Man Booker, Deborah Levy s'acosta més a la perfecció.»

— *New York Journal of Books*

«La novel·la explora de manera brillant els paral·lelismes entre la història personal i política, i fa preguntes sobre com es veu un mateix i sobre el que veuen els altres.» — *Publishers Weekly*

«L'amor és inquietant, suggereix Levy, i també ho és el temps, i també la sexualitat, i també el jo. [La novel·la], amb el seu joc fantasmal d'històries personals i polítiques, és testimoni d'aquesta veritat.»

— *The Boston Globe*

«El·líptica, el·lusiva i estimulante sense fi..., és un brillant trencaclosques de significats que farà que els lectors es preguntin quant poden saber realment.» — *The Washington Post*

«Levy és, sobretot, una escriptora visual, que acumula imatges temptadores... Les seves novel·les estan construïdes amb minuciositat. Es pleguen sobre elles mateixes, amb repeticions, al·lusions i elisions la lògica de les quals es revela indefectiblement al final. Amb Levy, mai no estàs segur del terra que trepitges. Llegir-la s'assembla molt a la sacsejada i el plaer d'estar submergit i descobrir, quan treus el cap, que el temps ha canviat totalment.» — *The New York Review of Books*

«No hi ha manera de resumir aquest llibre primet i transmetre adequadament com aconsegueix contenir multiversos exquisidament reals a les seves pàgines... Una mirada brillant, ferotge i atrevida sobre la identitat, les relacions personals i el pas del temps; un trencaclosques perfecte.» — *Nylon*

«En última instància, Levy està preocupada pel poder: les formes que pren a les nostres vides, fins a quin punt el posseïm i hi estem sotmesos.» — *The Guardian*

L'home que tot ho veia

Narratives

151

Títol original: *The Man Who Saw Everything*

© 2019 Deborah Levy
Tots els drets reservats.

© 2022 Alexandre Gombau i Arnau, per la traducció

© Ana Cura, per la imatge de portada

© 9 Grup Editorial, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo
Disseny de portada: Felipe Román Osorio

Primera edició: novembre de 2022
ISBN: 978-84-19017-37-6
DL B 18781-2022
Imprès a Romanyà Valls SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la incorporació a un sistema informàtic, ni la transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

L'home que tot ho veia

Deborah Levy

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau

Angle Editorial

Deixem-ho clar, Saul Adler: quan tenia vint-i-tres anys m'encisava la manera com em tocaves, però quan la tarda entrava i tu sorties de mi, ja et posaves a buscar-ne una altra. No, deixem-ho clar, Jennifer Moreau: t'estimava dia i nit, però a tu t'espantava el meu amor, i a mi també. No, deia ella, m'espantava la teva enveja, que era més gran que el teu amor. Atenció, Saul Adler. Atenció! Mira a dreta i esquerra, creua el carrer i passa a l'altra banda.

I

Abbey Road, Londres, setembre del 1988

Pensava en la Jennifer Moreau dient-me que no des-
crigués mai la seva bellesa, ni a ella ni a ningú. Quan li
vaig demanar el motiu pel qual em feia callar així, va dir:
«Perquè només tens paraules velles i gastades per descriu-
re'm». Això tenia al cap quan vaig entrar al pas zebra de
franges blanques i negres, davant el qual tots els vehicles
s'han d'aturar per permetre que els vianants travessin el
carrer. S'aproximava un cotxe, però no va parar. Vaig ha-
ver de saltar cap endarrere i vaig caure sobre el maluc,
esmorteint el cop amb les mans. L'automòbil va frenar
en sec i un home va abaixar el vidre de la finestra. Tenia
més de seixanta anys, cabells grisos, ulls foscos, llavis fins.
Em va preguntar si estava bé. Com que jo no responia, va
baixar del vehicle.

—Li demano perdó —va dir—. Vostè ha entrat al pas
de vianants i jo he frenat amb la intenció d'aturar-me,
però llavors ha canviat de parer i ha reculat cap a la vo-
rera. —Li tremolaven les parpelles a l'angle exterior
dels ulls—. I, tot d'una, sense previ avís, s'ha precipitat a
creuar.

Vaig somriure davant la seva meticulosa reconstrucció de l'incident, descaradament esbiaixada a favor seu. Va mirar dissimuladament el cotxe per comprovar que no havia rebut cap desperfecte. El retrovisor lateral s'havia trencat. Se li van separar els llavis fins i va sospirar amb disgust, remugant que l'havia encarregat a Milà o alguna cosa per l'estil.

Jo havia estat desvetllat tota la nit redactant una ponència sobre la psicologia dels tirans que començava amb la manera de flirtejar de Stalin amb les dones llançant-los molles de pa des de l'altra banda de la taula. Els meus apunts, d'aproximadament cinc fulls, m'havien saltat de la bossa de cuir que duia penjada en bandolera, així com un paquet de condons, per a incomoditat meva. Em vaig posar a arreplegar-ho tot. Un petit objecte pla i rectangular era tirat allà, a terra. Em vaig fixar que el conductor em sotjava els artells quan l'hi vaig lliurar; vaig notar que l'objecte era calent i que vibrava al meu palmell. Com que no era pas meu, vaig suposar que era seu. Em regalimava sang entre els dits. Tenia els palmells esgarrinxats i un tall a l'artell gros de la mà esquerra. Me'l vaig xuclar mentre ell m'observava, clarament torbat.

—Vol que el porti a algun lloc?

—Estic bé.

Es va oferir a acostar-me a una farmàcia perquè em netegessin la ferida, segons les seves paraules. Quan vaig fer que no amb el cap, va allargar la mà i em va tocar els cabells, cosa que vaig trobar estranyament reconfortant. Em va preguntar com em deia.

—Saul Adler. Miri, tan sols és una esgarrinxadeta. Tinc la pell fina. Sagno amb facilitat, no és res.

S'aguantava el braç esquerre en una postura peculiar, bressolant-lo amb el dret. Vaig arreplegar els condons i me'ls vaig ficar a la butxaca de la jaqueta. S'havia aixecat vent. Les fulles que s'havien acumulat en petits remolins sota els arbres s'escampaven ara pel carrer. L'home em va explicar que havien desviat el trànsit perquè aquell dia hi havia una manifestació a Londres, i es preguntava si Abbey Road devia estar tallat. La volta no estava indicada amb claredat. No entenia per què s'havia desorientat, ja que agafava aquest camí sovint per mirar el criquet a l'estadi de Lord's, que quedava a la vora. Mentre parlava, mirava l'objecte rectangular que tenia a la mà.

D'aquella cosa sortia una xerrera. Era evident que emetia una veu, una veu d'home, i semblava enfadat i indignat. Tots dos fèiem veure que no sentíem les paraulotes.

Cagonlaputa com em fot que no vinguis a casa

—Quants anys tens, Sauuul? Em pots dir on vius?

Em penso que haver estat a punt de tenir un accident l'havia espantat.

Quan li vaig dir que tenia vint-i-vuit anys, no em va creure i em va tornar a preguntar l'edat. Era tan tocat i posat que pronunciava el meu nom com si tingués un caramel entre el paladar i el llavi inferior. Es pentinava els cabells grisos amb un producte que els tornava llustrosos.

Jo també li vaig preguntar com es deia.

—Wolfgang —va fer a correuita, com si no volgués que jo el recordés.

—Igual que Mozart —vaig apuntar.

I llavors, com un nen que mostra al pare on s'ha fet mal en caure d'un gronxador, em vaig assenyalar el tall de l'artell sense parar de repetir que no era res. El seu to preocupat començava a fer-me venir llàgrimes als ulls. Volia que se n'anés amb el cotxe i que em deixés en pau. Segons com, potser les llàgrimes es devien a la mort recent del meu pare, tot i que no era tan pixapolit ni tan educat com aquell Wolfgang de cabells engominats i grisos. Per fer que marxés de seguida, vaig explicar que la meva xicota arribaria en qualsevol moment i que ell no hauria d'estar pel mig. De fet, m'havia de fer una foto travessant el pas zebra com a la portada de l'àlbum dels Beatles.

—A quin àlbum et refereixes, Sauuul?

—Al que es titula *Abbey Road*. Això ho sap tothom. A quin món vius, Wolfgang?

Va riure, però semblava trist. Potser era per les paraulotes que s'havien sentit en l'objecte vibrant que duia a la mà.

—I quants anys té, la teva xicota?

—Vint-i-tres. En realitat, *Abbey Road* va ser l'últim àlbum que els Beatles van gravar plegats a EMI Studios, que són aquí mateix. —Vaig assenyalar una gran casa blanca a l'altra banda del carrer.

—És clar, ja ho sé —va dir amb tristesa—. Gairebé és tan famosa com el palau de Buckingham. —Va tornar al cotxe mussitant—: Ves amb compte, Sauuul. Quina sort, tenir una xicota tan jove com la teva! Per cert, a què et dediques?

Els seus comentaris i preguntes començaven a molestar-me, a més dels seus sospirs, com si suportés tot el pes del món sobre les espatlles de l'abric beix de caixmir. Vaig decidir no revelar que era historiador i que el meu camp era l'Europa de l'Est comunista.

Em vaig alegrar de sentir el rugit animal del motor en accelerar-se mentre jo retrocedia cap a la vorera.

Tenint present que va ser ell qui gairebé m'havia atropellat, potser era ell, i no jo, qui hauria d'anar amb compte. Li vaig dir adeu amb la mà però no em va contestar. Pel que feia a la meva xicota «tan jove», jo només tenia cinc anys més que la Jennifer, per tant què s'empatollava, aquell paio? I per què volia saber la seva edat? O a què em dedicava?

Tant se val. Estava consultant els apunts que tenia a la mà (que encara em sagnava), on havia anotat que el pare de Stalin havia estat alcohòlic i maltractador de la família. La mare havia fet ingressar el fill, Ióssif Stalin, en un seminari ortodox grec per protegir-lo de la fúria del pare després que aquest últim hagués intentat escanyar-la. Em costava entendre la meua lletra, però havia subratllat un fragment sobre com Stalin castigava la gent per pecar inconscientment així com per pecar conscientment (per exemple amb delictes de pensament contra el partit).

El maluc esquerre em començava a fer mal.

Ves amb compte, Sauuul. Gràcies pel consell, Wolfgang.

Tornant als meus apunts, que ara estaven tacats de sang del meu artell. Ióssif Stalin (això ho havia anotat anit) sempre s'alegrava de castigar qui fos. Fins i tot havia maltractat el seu fill, i amb tanta crueltat que el jove s'havia intentat clavar un tret. La seva dona també es va engegar un tret, amb més èxit que el fill, el qual, a diferència de la mare, va sobreviure per tornar a ser objecte de maltractaments reiterats per part del pare. El meu pare no va ser exactament un maltractador. Deixava aquesta funció al meu germà, en Matthew, que sempre estava disposat a ser una mica cruel. Com Stalin, en Matthew va tractar de destrossar la família, o li va tornar la vida tan insuportable que va acabar destrossada.

Vaig seure contra la façana d'EMI Studios mentre esperava que arribés la Jennifer. Al cap de tres dies me n'aniria a l'Alemanya Oriental, l'RDÀ, per investigar a la Universitat Humboldt l'oposició cultural davant l'auge del feixisme als anys trenta. Tot i que el meu alemany era raonablement fluid, m'havien assignat un traductor. Es deia Walter Müller. M'havia d'estar dues setmanes al Berlín Oriental amb la seva germana i la seva mare, que m'havien ofert una habitació al seu pis, prop de la universitat. En Walter Müller era part del motiu que haguessin estat a punt d'atropellar-me al pas zebra. M'havia escrit per explicar-me que la seva germana, que es deia Katrin (però que la família li deia Luna), era una gran fan dels Beatles. Des dels anys setanta, els àlbums dels Beatles i de Bob Dylan circulaven lliurement per l'RDÀ, a diferència dels anys cinquanta i

seixanta, quan el partit socialista, que tenia el poder, considerava la música pop una arma cultural que corrompia el jovent. Els funcionaris havien d'examinar totes les lletres abans que es poguessin distribuir els àlbums.

Yeah yeah yeah. Què podia significar això? A què es deia que sí?

Havia estat idea de la Jennifer fer-me una foto creuant el pas zebra d'Abbey Road per regalar-se-la a la Luna. Feia una setmana m'havia demanat que li expliqués tot allò de l'RDA, però m'havia fugit del cap. En aquell moment estàvem fent cacauets garapinyats a la cuina del seu pis i se'm cremava el sucre. Era una recepta força complicada que deia que havíem d'afegir els cacauets al xarop de sucre bullent i que tot seguit calia ficar-ho al forn. La Jennifer no entenia com es podia tancar tota la gent d'un país rere un mur sense poder-ne sortir. Mentre jo li donava la llauna sobre com Alemanya va quedar ideològicament i físicament dividida en dos països separats per un mur (comunistes a l'est, capitalistes a l'oest), i com les autoritats comunistes anomenaven el mur la «muralla de protecció antifeixista», els seus dits s'havien esmunyit per dins de la cintura dels meus texans. A mi se'm cremava el sucre, i la Jennifer no estava prenent apunts, precisament. Tots dos havíem perdut l'interès per la República Democràtica Alemanya.

La vaig veure acostant-se amb una petita escala de mà d'alumini sota el braç. Duia una gorra de pilot soviètic

que jo li havia comprat en uns encants de Portobello Road. Li vaig fer un petó i li vaig explicar breument el que havia passat. La Jennifer estava preparant una exposició de fotografies seves a l'escola de Belles Arts, però s'havia agafat la tarda lliure per fer la «sessió fotogràfica», com en deia ella. Duia una càmera d'algun tipus encaixada al cinturó de cuir i una altra penjada del coll. No vaig revelar els detalls de l'incident amb el cotxe, però es va fixar en el tall del meu artell.

—Tens la pell fina —va comentar.

Jo li vaig preguntar per què portava una escala de mà. Em va dir que així va ser com es va fer la foto original dels Beatles al pas zebra d'Abbey Road l'agost del 1969 a dos quarts de dotze del matí. El fotògraf, Iain MacMillan, havia col·locat l'escala al davant del pas de vianants mentre pagaven un policia perquè desviés el trànsit. MacMillan va tenir deu minuts per fer la foto. Però, com que jo no era famós en cap sentit, no podíem demanar cinc minuts a la policia i, per tant, ens havíem d'afanyar.

—Em sembla que han desviat el trànsit i que avui Abbey Road està tallat.

Mentre parlava, van passar tres cotxes, seguits d'un taxi negre lliure, una moto, dues bicis i un camió carregat de taulons.

—Sí, Saul, salta a la vista que està tallat —va deixar anar ella, potinejant la càmera.

—Em fa l'efecte que t'assembles més a Mick Ronson que a cap dels Beatles, encara que tinguis els cabells negres i Mick sigui ros.

Era veritat que els meus cabells, que duia llargs fins a les espatlles, me'ls havia tallat la Jennifer feia un parell de dies a l'estil del guitarrista principal de Bowie. En el fons s'enorgullia del que anomenava la meva pinta d'estrella de rock, i el meu cos li agradava amb bogeria més que a mi, per això mateix ella m'agradava a mi amb bogeria.

Tan bon punt no va circular ningú pel carrer, va col·locar l'escala al mateix lloc on en Wolfgang havia aturat el cotxe. Mentre s'hi enfilava i triava la càmera, va cridar instruccions:

—Fica les mans a les butxaques de la jaqueta! Abaixa els ulls! Mira al davant! D'acord, ara camina! Amb passos més llargs! Som-hi!

Hi havia dos cotxes esperant, però ella va alçar una mà per demanar-los calma mentre ficava un rodet nou a la càmera. Quan els cotxes van començar a tocar el clàxon, ella els va saludar amb una exagerada reverència des de dalt de l'escala.

Com a agraïment a la Jennifer pel seu temps, vaig comprar sis ostres a la peixateria i una ampolla de blanc sec. Vam passar les dues hores següents al seu llit mentre les seves dues companyes de pis, la Saanvi i la Claudia, eren fora. Eren uns baixos foscos i esquifits, però a totes els encantava viure-hi i, pel que semblava, s'avenien molt. La Claudia era vegana i sempre tenia algun tipus d'algues en remull dins d'un bol d'aigua a la cuina.

Quan ens vam besar al llit completament vestits, li va caure la gorra de pilot sobre els ulls, i això em va posar molt calent. Ara i adés llums blaves em pampalluguejaven dins del cap, però no ho vaig explicar a la Jennifer, que joguinejava amb el collaret de perles que jo sempre duia penjat al coll. Quan finalment em vaig llevar els pantalons blancs, es va adonar que tenia un blau enorme a la cuixa dreta, i els dos genolls esgarrinxats i sangonosos.

—Em pots dir què ha passat realment, Saul?

Li vaig explicar més coses sobre aquell incident en què gairebé m'havien atropellat, just abans que ella arribés, i que m'havia sentit violent en collir el paquet de con-

dons. Va riure i llavors va xarrupar una ostra i va llançar la closca a terra.

—Hauríem de buscar perles a dins d'aquestes ostres —va deixar anar—. Potser et podríem fer un altre collar, oi?

Volia saber per què tenia jo tantes ganes d'anar a l'Alemanya Oriental, amb els seus habitants atrapats rere aquell mur i la Stasi vigilant tothom. Potser no era un lloc gaire segur per anar-hi de viatge. Per què no feia la recerca al Berlín Occidental i així em podria visitar i podríem anar a concerts i beure cervesa barata?

No estic segur de si la Jennifer es creia de debò que jo era un acadèmic i no pas una estrella de rock.

—Tens els ulls molt blaus —va comentar, enfilant-se damunt meu i eixarrancant-se sobre els meus malucs—. No és gens corrent tenir els cabells d'un color tan negre i els ulls d'un blau encara més intens. Ets més guapo que jo. Voldria tenir la teva cigala dins meu constantment. A tothom li fa por l'RDA, oi? Encara no entenc com es pot tancar tota la gent d'un país rere un mur i no deixar-los sortir.

Li podia ensumar l'oli dolç d'ilang-ilang amb què sempre es pentinava els cabells abans d'entrar a la diminuta sauna que venia amb el pis dels baixos de Hamilton Terrace. Hi havia nits que jo arribava al vespre, després de sortir de la feina, i l'escoltava xerrar amb la Claudia i la Saanvi dins la sauna, mentre corregia els treballs dels meus alumnes a la taula de la cuina. Quan la Jennifer per fi sortia de la sauna, de vegades al cap d'una hora, nua i

tota oliosa de la seva potinga casolana d'ilang-ilang, sovint em martiritzava negant-me les moixaines, posant-se a fer camamil·la i untant mantega al pa cruixent, per saltar-me al damunt tot seguit. No podria haver desitjat un depredador més encisador per apartar-me d'un treball en què el pitjor alumne acabava atribuint una de les frases més famoses del món a qui no tocava.

«El proletariat no té res a perdre llevat de les cadenes. Té tot un món a guanyar.»

Vaig guixar-hi Lev Trotski i vaig escriure-hi Karl Marx.

Sabia que el meu cos posava calenta la Jennifer, però em feia l'efecte (mentre ella guiava els meus dits perquè la toqués als llocs que més l'engrescaven) que la meva ment no li interessava gens. Havia començat a explicar-me que artistes com Claude Cahun i Cindy Sherman per a ella tenien més importància que Stalin i Erich Honecker¹ («No», deia ella, «aquí, aquí», i jo notava com s'escorria), i en acabat s'estirava al meu costat (mentre jo guiava els seus dits cap als llocs que més plaer em donaven a mi) alhora que em comentava que preferia Sylvia Plath en comptes de Karl Marx, tot i que li agradava la frase d'*El manifest comunista* sobre el fantasma que rondava per Europa. «Vull dir —xiuxiuejava ara— que normalment un fantasma ronda per una casa o un castell, en canvi l'espectre de Marx rondava per un continent sencer. Potser

1. Màxim dirigent de l'RDA entre el 1971 i el 1989, quan es va veure obligat a dimetir poc abans de la caiguda del mur de Berlín. (N. del t.)

es plantava al peu de la Fontana di Trevi de Roma per refrescar-se després de tant d'espantar tothom, o comprava quincalla a les botigues Versace de Milà o mirava un concert de Nico?» Que ho sabia, jo, que el nom autèntic de Nico era Christa (en aquell moment no ho volia saber) i que Nico/Christa, que havia nascut a Colònia, va estar obsessionada tota la vida amb el soroll dels bombardejos durant la guerra? Tampoc no ho volia saber... i la Jennifer va parar de tocar-me en un moment d'alt voltatge eròtic per expressar la següent idea: que hi havia un espectre a dins de cada fotografia que revelava a la cambra fosca, i que de la pel·lícula *El cel sobre Berlín* (que havíem vist plegats no feia gaire) li agradava l'escena (que jo no recordava) on un dels àngels diu que vol «entrar a la història del món», però ara, va dir ella, volia que jo fos l'espectre dins seu.

Vam tenir sexe amb força vigor i després vaig començar a sentir mal de debò. Estava clar que alguna cosa del meu maluc no anava gaire bé, encara que no el tingués gens ni mica masegat.

Vam fer el ronsa i ens vam acabar l'ampolla de vi mentre xerràvem. Al cap d'una estona la Jennifer em va preguntar què era el que més volia a la vida.

—M'agradaria tornar a veure la mare.

No era la resposta més sexi, però sabia que despertaria l'interès de la Jennifer.

—Llavors potser l'hauries de visitar.

—Ja saps que és morta.

—Ves a casa de la teva família a Bethnal Green i digue'm què hi trobes.

La Jennifer havia agafat un carbonet i aguantava un full de paper sobre les cuixes nues.

—Veig llambordes i una universitat gòtica —vaig dir.

La seva mà, però, no es movia sobre el full.

—Em pensava que volies dibuixar.

—Home, no hi ha cap universitat gòtica a Bethnal Green. Abans dibuixaria la teva mare que no pas un edifici. La trobes a faltar més que al teu pare?

Era complicat estar enrotllat amb algú com la Jennifer Moreau. Vam sentir un cop de la porta principal.

—Deu ser la Claudia —va dir.

I em va posar la mà al centre del full de paper i va traçar el contorn dels meus dits amb el carbonet. El seu dormitori era al costat de la cuina i podíem sentir la Claudia omplint la tetera.

Jo estava estirat de panxa enlaire i, al racó de la cambra, hi podia veure un grapat d'ortigues en flor sobre l'escriptori mexicà de la Jennifer (de donzell o d'alguna cosa que semblava igual d'estrabòtica), a més del seu passaport i una pila de fotografies en blanc i negre. Li volia dir que l'estimava, però vaig pensar que potser la distanciaria de mi.

La porta del dormitori es va entreobrir de sobte. La Claudia, que a la nit sempre posava algues en remull, era nua perquè estava a punt d'entrar a la sauna amb una tovallola rosa embolicada al cap. Feia un badall enorme, a poc a poc, lànguidament, com si el món sencer l'avorrís

de mala manera, amb un braç estirat per damunt del cap i la mà esquerra sobre la panxa plana i bronzejada.

Vaig preguntar a la Jennifer Moreau si es volia casar amb mi. En aquell moment em sentia com si acabés de dividir un àtom. Es va inclinar cap endavant i va seguir la meva mirada.

—Saps? Em sembla que tu i jo hem acabat, Saul. Ho hauríem de deixar córrer, però t'enviaré les fotos d'Abbey Road igualment. Que t'ho passis bé al Berlín Oriental. Espero que el visat estigui en ordre.

Es va estirar sobre el coixí al meu costat i es va posar la gorra de pilot damunt la cara per no haver de veure'm.

Vaig sortir del llit, lleugerament begut, i vaig tancar la porta del problemàtic dormitori, ensopegant amb l'ampolla de vi buida que havíem llançat als taulons rascats del terra.

—El teu conjunt blanc és a la cadira —va dir—. Et pots vestir ràpid? He d'entrar a la cambra fosca de l'escola abans que tanquin.

Jo havia comprat la roba a Laurence Corner, la botiga d'excedents de l'exèrcit situada a Euston Road. Era on els Beatles havien trobat les jaquetes del *Sergeant Pepper* als anys seixanta. Em penso que aquest conjunt blanc havia estat un uniforme de la marina, la qual cosa era perfecta perquè la meva proposició de matrimoni havia acabat al fons del mar. Jo era un naufrag enmig de les closques d'ostra buides amb tot de vores irregulars i esmolades, i podia tastar la Jennifer Moreau als dits i als llavis. Quan em vaig arraulir al seu costat al llit i li vaig demanar per

què tot d'una estava tan empenyada amb mi, ella no semblava saber-ho, ni entendre-ho ni importar-li. Estava tranquil·la i bastant freda, vaig pensar, com si s'ho hagués estat rumiant des de feia temps.

—Home, deixant de banda tota la resta, no m'has fet mai ni una sola pregunta sobre el meu art.

—A què et refereixes? —cridava jo ara—. El teu art és aquí, a les teves parets, aquí i allà. —Vaig assenyalar dos *collages* enganxats amb cinta adhesiva a la paret de la seva habitació. Un era una fotografia ampliada del perfil de la meva cara en blanc i negre, penjada a sobre del capçal del llit com una icona religiosa. Havia marcat el contorn dels meus llavis amb retolador vermell i havia escrit les paraules «NO EM BESIS»—. Miro el teu art contínuament —vaig dir, encara cridant—. Hi penso i també penso en tu. M'interessa.

—Bé, doncs si t'interessa tant, en què estic treballant ara mateix?

—No ho sé, no m'ho has dit.

—I tu no m'ho has preguntat. Vejam, quin tipus de càmera faig servir?

Ella sabia que jo no en tenia ni idea. La Jennifer, per la seva banda, no s'interessava gaire per l'Europa de l'Est comunista. En tot cas, no m'havia demanat precisament cap llista de lectures i jo no l'hi retreia pas.

—Ah, sí —vaig contestar—, vas agafar un negatiu d'una foto meva, te'l vas enganxar a l'espalla, et vas estirar al sol i, en acabat, te'l vas arrencar i tenies una mena de tatuatge meu a la teva pell.

Va riure.

—Sempre es tracta de tu, oi?

Segons com, sí. Al capdavant, ella sempre m'estava fent fotos.

Quan la porta del dormitori es va tornar a entreobrir, la Claudia menjava mongetes amb salsa directament de la llauna amb una cullera enorme.

—Jennifer —ara jo suplicava—, em sap greu. D'ençà que es va morir el pare, m'he limitat a anar fent.

Podíem sentir el xiulet de la tetera en ebullició a l'altra banda de la porta.

—Resulta que —va etzibar, saltant fora del llit i tancant de nou la porta amb un cop fort— una marxant dels Estats Units va venir al meu estudi i em va comprar dues fotografies. I m'ha ofert un programa de residència d'artistes a Cape Cod, a Massachusetts, quan acabi Belles Arts.

Per això tenia el passaport damunt l'escriptori.

—Enhorabona —vaig dir, abatut.

Semblava d'allò més emocionada, jove i mesquina. Feia poc més d'un any que sortíem junts, però jo estava convençut que havia trobat la meva mitja taronja. Per començar, el pacte que la Jennifer Moreau (de pare francès i mare anglesa, nascuda a Beckenham, al sud de Londres) havia fet amb mi era que ella podia elogiar la meua bellesa sublim (com deia ella) de la manera que li plagués, la forma del meu cos, els «meus ulls d'un blau intens», però jo tenia prohibit descriure el seu cos i expressar la meua admiració, excepte a través del tacte. Així és com volia saber tot el que jo sentia per ella i en pensava.

La Claudia ara havia apagat la tetera que xiulava. Quan vaig tornar a mirar la paret, em vaig fixar en una fotografia de la Saanvi enganxada al guix escrostonat. El pis dels baixos era humit i s'hi estenia una mena de floridura que recordava formigues destarotades voltant per les parets del dormitori de la Jennifer. A la foto, la Saanvi estava estirada de costat, suosa, a la sauna. Llegia un llibre, i al mugró esquerre hi tenia un pírcing amb una anelleta d'or.

—Espavila't, Saul. No sé per què encara ets aquí.

La Jennifer es va posar un quimono amb un drac brodat a l'esquena i tot seguit es va posar als peus les seves sandàlies preferides, fetes de pneumàtic.

Pràcticament em feia fora.

Em vaig barallar una estona amb la balda del reixat principal. Mai no aconseguia entrar ni sortir per aquest reixat; havia vist la Jennifer i la Claudia saltar-hi per damunt els dies que feien tard a classe. L'altra companya de pis, la Saanvi, no tenia cap problema amb la balda perquè era pacient, però la Jennifer deia que es devia al fet de ser graduada en matemàtiques avançades i saber molt sobre la qualitat il·limitada del temps.

El sol de darrera hora de la tarda em queia sobre els ulls. Els meus ulls d'un blau intens. Em vaig girar d'improvís perquè vaig intuir que la Jennifer em mirava. I era així. Amb una càmera a la mà. Era a la porta principal amb el quimono del drac i les sandàlies de pneumàtics, encara acalorada de fer l'amor amb mi, mentre furgava amb la mà esquerra dins de la butxaca de seda en cerca de

les gominoles que sempre guardava allà dins. M'enfocava amb la càmera. Mentre l'aparell emetia bronzits i clics, va dir, força teatralment:

—A reveure, Saul. Sempre seràs la meua musa.

Per un moment vaig pensar que em llançaria una gominola igual que els domadors de circ fan amb les bèsties de l'espectacle després d'haver saltat a través d'un cercol en flames.

—Et faré arribar les fotos d'Abbey Road abans que te'n vagis. Em sap greu això del teu pare. Espero que et trobis millor aviat, i no oblidis la pinya en conserva per al teu traductor.

Abbey Road quedava a dotze minuts a peu de Hamilton Terrace. Alguna cosa em va impulsar a tornar al lloc d'aquell petit incident de trànsit. M'ho hauria de prendre amb calma perquè notava que ranquejava i tenia estripada l'espatlla de la jaqueta blanca. La Jennifer Moreau era despietada i semblava saber moltes coses sobre la meua vida. Com és que sabia que en Walter Müller m'havia demanat que li portés una llauna de pinya a l'RDA? Jo no aconseguia recordar si era perquè jo l'hi havia explicat o perquè m'ho havia preguntat. Era cert que m'havia acompanyat al funeral del pare tres setmanes enrere, de manera que estava al corrent del decés. El seu pare s'havia mort quan ella tenia dotze anys, igual que havia passat amb la meua mare. Sovint parlàvem de la pèrdua d'un dels pares a aquesta edat. Era un lligam entre tots dos, encara que ella considerava que la mort del pare l'havia

alliberada, perquè mai no li hauria permès anar a l'escola de Belles Arts. No estic segur que jo em sentís alliberat amb la mort de la mare. No, no hi podia veure res de bo, llevat que jo mai no havia dubtat del seu amor per mi, cosa que tornava la seva absència encara més catastròfica. De tota manera, el funeral del pare va funcionar per a la Jennifer com a recordatori de la seva prematura pèrdua, i això, a mi, m'havia despertat l'instint protector. El meu insensible germà, en Matthew, també conegut com Matt el Gras (per cruspir-se un esmorzar anglès complet els set dies de la setmana: tres ous ferrats a l'anglesa, tres salsitxes angleses), havia organitzat la missa de funeral sense consultar-me res.

Jo havia estat ben orgullós de portar l'atractiva Jennifer Moreau de braç, amb el seu exòtic cognom francès, el vestit pantaló *vintage* de color blau pàl·lid i les botes de plataforma de camussa fent-hi joc. I havia observat Matt el Gras, la seva lletja dona i els seus dos marrecs, asseguts a primera fila com si fossin la reialesa de la família, mentre em preguntava què devia haver fet malament jo a parer seu, a més de dur un collaret de perles.

Jo era un familiar de poca categoria, pel que es veia: solter, sense fills, relegat a segona fila. Era el recordatori de l'aclaparadora soledat dels meus anys d'adolescència quan en Matt, que encara no era gras, però sí un heroi bolxevic als ulls del pare, va començar a treballar d'electricista, guanyant bons calerons, mentre jo em provava llapis perfiladors d'ulls a la perfumeria del barri. Quan vaig entrar a la Universitat de Cambridge, ell sabia canviar el cablejat

sencer d'una casa, en canvi jo perfeccionava les maneres de dissimular la meva ignorància (els ulls d'un blau intens hi ajudaven) i treia partit de ser un xitxarel·lo proletari de cabells negres com el carbó (sense mala bava però de pòmuls prominents) entre tots aquells esnobs vanitosos.

En Matt va fer honor meravellosament al nostre pare. Quan em va tocar a mi, l'únic que em va sortir, com el membre més instruït de la família, va ser: «Adeu, papa».

No obstant això, el meu germà va aprovar la meva idea d'emportar-me una part de les cendres comunistes del pare per enterrar-les a l'RDA. Al capdavall, ell hi creia.

Anava mirant les altes mansions eduardianes que s'arreglaven a banda i banda de Hamilton Terrace mentre baixava coixejant pel llarg i ample carrer, provant de recordar encara com era que la Jennifer sabia allò de la llauna de pinya que m'havien demanat que comprés per a en Walter Müller. Havia llegit la carta d'amagat? Els delators de la Stasi eren famosos per ser tot orelles i ulls, *Horch und Guck*. Pel que semblava, quan es tractava de la vena artística de la Jennifer, els meus ulls estaven tancats i les meves orelles eren sordes; però, així i tot, preparava frenèticament el viatge a l'Alemanya Oriental, enllestint els tràmits burocràtics per poder accedir als arxius necessaris per a la meva recerca. La raó per la qual me n'havien donat permís era que havia promès tractar amb tacte les realitats de la vida quotidiana a l'RDA en un article que escriuria. En comptes dels estereotips habituals de la guerra freda, em centraria en l'ensenyament, l'assistència

sanitària i la política d'habitatge per a tots els ciutadans, temes sobre els quals havia discutit àmpliament amb el pare abans que es morís.

—Si haguessis de combatre mai el feixisme, també construiries un mur per mantenir-lo fora.

Quan li recordava que el mur es va construir per mantenir la gent a dins i no pas a fora, em va dir que jo era la Maria Antonieta de la família i que les perles no rebaixaven precisament aquesta impressió.

—Treu-te-les, fill.

Segons la seva opinió, la llibertat d'expressió i de moviments no era tan important com l'eliminació de desigualtats i el treball per al bé comú; però ell bé podia agafar el ferri que anava a França cada cop que li donés la gana sense que ningú intentés disparar-li des d'una torre de guaita de Dover. El pare havia fet els ulls grossos als tancs soviètics quan van envair Praga l'any 1968 perquè, òbviament, es pensava que nosaltres érem parents de Stalin.

—La Unió Soviètica fa de padrina de l'RDA. Cal estar per la família i protegir els seus membres dels adversaris reaccionaris.»

Yeah yeah yeah.

Com en Matt va estar pel seu germà quan els nois van intentar penjar-me per la corbata des del pis superior de l'autobús. El pare tenia aversió per allò que la Jennifer qualificava de la meva «bellesa sublim»; per alguna raó l'ofenia. I per acabar-ho d'adobar, jo era físicament més dèbil que el meu germà i, de vegades, duia una corbata taronja de seda quan feia companyia al pare al pub. Una vegada el

vaig sentir demanar una pinta de rossa amarga per a ell i una «copa de vi negre per al marieta». El bàrman va preguntar al pare si el Merlot li estava bé, i em va lliurar a mi la pinta de cervesa. En una solució de compromís, jo renunciava al rímel quan anava a les seves xerrades del partit comunista i substituïa la seda taronja per una gorra verda de pell de serp falsa. Cada cop que el pare estava de mal humor (que era sovint) els primers anys de la meua adolescència, cridava en Matt a l'estil de Stalin: «Fot-li fort, fot-li fort!», i l'altre, com a còmplice seu, em tombava amb un cop de puny. En Matt va agafar afició als cops de puny després de la mort de la mare. Una vegada em va partir el llavi i em va deixar els dos ulls de vellut, com si això fos més acceptable que tenir-los d'un blau intens. Era com tenir els tancs del pare sempre aparcats a la saleta de la casa de Bethnal Green, a punt per avançar amb els canons enlairats sobre el meu indigne cos de xaval de tretze anys.

«Adeu, papa.» Què més podia dir al seu funeral?

Moltes coses.

La diferència entre el pare i jo, sense comptar la meua formació i els meus pòmuls prominents, era que jo creia que calia convèncer la gent i no pas coaccionar-la. Però ara que ell era mort i no podia replicar, trobava a faltar la seva seguretat.

Era a set minuts del pas zebra.

De tant en tant m'havia d'aturar per recuperar l'alè. La veu de la Jennifer em ballava dins del cap; «Em pots dir què ha passat realment, Saul?».

Vaig decidir apuntar-me allò de la llauna de pinya per no oblidar-me'n. Ho escriuria amb lletres majúscules i ho enganxaria a la nevera amb el meu imant de «Zeus, déu dels déus» tan aviat com arribés a casa. A canvi, havia escrit en Walter Müller, ell em regalaria un pot de cogombrets en conserva, la Maragda de l'Est, condimentats amb fonoll, farigola, sucre i vinagre. Em preguntava si aquest paio era conscient que la Stasi llegia les seves cartes. Si els delators de la Stasi eren famosos pels seus ulls i les seves orelles, tot indicava que la Jennifer m'havia donat carbassa perquè les meves orelles no escoltaven i els meus ulls es tancaven al seu art, i ara que hi queia, i que hi pensava mentre agafava velocitat, no recordava res del que m'havia explicat sobre el seu projecte actual, llevat que jo era la seva musa. A més, m'adonava que després de tots els esforços per collir els condons a causa de l'accident, en realitat no els havia fet servir. Estaven sense obrir a la butxaca de la meva jaqueta blanca estripada.

Vaig trobar sorprenentment reconfortant tornar al pas zebra d'Abbey Road. No hi circulava ningú, per tant era probable que l'haguessin tancat, finalment.

Se'm va acudir que, quan havia entrat al pas de vianants aleshores, tenia xicota i no ranquejava. I el que m'havia vingut al cap mentre seia a la façana dels estudis Emi era la manera com l'home que de poc m'atropella m'havia tocat els cabells, com si toqués una estàtua o alguna cosa sense vida.

Mentre rumiava tot això, una dona es va acostar bellugant a la mà una cigarreta sense encendre. Duia un vestit blau i em va preguntar si tenia foc. Els seus cabells rossos i curts eren tan clars que gairebé semblaven platejats. Els seus ulls eren d'un verd molt pàl·lid, com el dels bocins de vidre de la platja. Vaig buscar a dins de la butxaca i vaig trobar el Zippo metàl·lic que sempre duia a sobre, un model antic, voluminós i a prova de vent de l'encenedor que l'exèrcit dels Estats Units va emprar a la Segona Guerra Mundial i més tard al Vietnam. La dona em va subjectar la mà amb l'encenedor i es va fixar en les inicials gravades a la carcassa. Li vaig explicar que havia estat propietat del pare a l'època en què fumava mentre es banyava, un cop al mes. Feia poc que havia mort i pensava endur-me una petita part de les cendres dins d'una capseta de llumins per enterrar-les al Berlín Oriental comunista. Em tremolaven les mans mentre parlava. Li vaig demanar que segués amb mi una estona, cosa que va fer, repenjada contra la façana d'EMI Studios, amb les nostres espatlles en contacte. La podia sentir inspirar i expirar. El fum li sortia pels narius com al drac brodat del quimono de la Jennifer. Em va preguntar si era un home nerviós.

—No.

—Estàs nerviós, doncs?

Un fragment d'un poema que no sabia que el sabia em va venir al cap. El vaig recitar en veu alta per a la dona que fumava la cigarreta.

—*We are the Dead. Short days ago,
We lived, felt dawn, saw sunset glow,*

*Loved and were loved...*²

Va assentir com si m'estigués comportant de manera normal, cosa que no era així.

—És de John McCrae —vaig dir—. Va ser un metge canadenc, però es va allistar com a artiller a la Primera Guerra Mundial.

Em vaig tombar cap a ella i ella es va tombar cap a mi mentre el vent arrossegava una bossa de plàstic d'un supermercat contra els nostres peus.

—Quina casualitat —va observar ella, apartant-la amb el peu—. Oi que Wal-Mart és nord-americana?

Ens vam besar a la paret com adolescents, la seva llengua enfonsada dins la meva boca, el meu genoll falcat entre les seves cuixes. Quan finalment ens vam separar, em va preguntar quin perfum duia.

—Ilang-ilang —vaig respondre, mentre ella m'apuntava el seu telèfon al palmell de la meva mà tremolosa.

Quan se'n va anar, vaig llegir les paraules de l'esquena del seu vestit blau. Era un uniforme. Vaig veure que era infermera i que a la cançó «Penny Lane» surt una infermera que ven roselles d'una safata.

2. «Som els morts. Fa pocs dies, / vivíem, percebíem l'alba, vèiem la resplendor de la posta del sol, / estimàvem i érem estimats...» (N. del t.)